

De kracht van kleine vrouwtjes

Als ik de supermarkt uitkom met aan elke hand een tas vol boodschappen, zie ik haar ineens staan. Een kleine, gebogen vrouw, die een beetje verloren staat te wankelen op haar benen. Ze draagt een slobberbroek met een grote glimmende roze jas eroverheen en haar haar zit in de war. Iets in mij maakt dat ik naar haar toeloop en vraag: 'gaat het wel?' Ze kijkt naar mij op en haar kleine gezicht verandert in een woud van rimpels, waarin twee bruine ogen mij vol ontzetting aankijken. Het is alsof ze elk moment in tranen kan uitbarsten, zoveel wanhoop straalt mij uit haar ogen tegemoet. 'Ik moet eten kopen, maar ik heb geen geld,' zegt ze. 'Elke dinsdag krijg ik zo euro, maar het is nu pas zaterdag en ik heb niks meer' Haar stem piept en kraakt.

'Het is vandaag donderdag', zeg ik en ik zie de groeven in haar gezicht nog dieper worden. 'Ik heb niks meer,' zegt ze opnieuw, 'tot dinsdag'. De vrouw vraagt mij niet om hulp, maar toch grabbel ik in mijn portemonnee en geef ik haar wat geld. Haar gezicht klaart zichtbaar op en ze maakt zich uit de voeten, mij uitbundig bedankend, lachend met een tandeloze mond.

Terugfietsend naar huis laat haar aanblik mij niet los. Wat wil deze vrouw mij zeggen en waarom kwam ze op mijn pad? Heb ik al niet genoeg arme en verstoten mensen ontmoet die niet meer kunnen deelnemen aan onze snelle wereld? Trok ik niet al voldoende aan de bel over de economische en sociale ongelijkheid en het wegstreken door de bovenlaag, waartoe de kerk in mijn stad vaak ook is gaan behoren?



Margrietha Reinders is buurtdominee en pionier in Amsterdam

De kleine naamloze vrouw komt in het nieuwe testament ook voor, als een kromgebogen mens, gebukt onder zorgen en angstige gedachten, die door Jezus weer recht wordt gezet in haar kracht en waardigheid. Wie door de bril van het evangelie kijkt, kan niet anders dan de mensen in het oog krijgen die bij de gevestigde orde niet in beeld zijn, of slechts een noodzakelijk punt van aandacht vormen. Soms verbaast het mij dat mijn kerk zo langs deze groep mensen heen kijkt en hen wegzet als een diaconaal probleem. Maar zij vormen het hart van Gods boodschap, zij zijn Zijn prioriteit: de meest kwetsbaren, de armen en de vreemdelingen. Zonder hen is de kerk een lege huls. De kleine vrouwen van deze wereld kunnen ons niet genoeg tegenkomen en wakkerschudden...zij herinneren ons aan onze roeping en onze Grote Liefde.

De echo van Henriette te Roland Holst

Haar honderdvijftigste geboortedag wordt deze herfst bekrond met een heruitgave van haar belangrijkste teksten en een voorstelling. Henriette Roland Holst (1869-1952) ontwikkelde zich van een stil burgermeisje tot een bekende communiste. Ze verzette zich tegen het fascisme en het kolonialisme en eindigde haar leven als religieus-socialiste. Wat zeggen haar leven en werk ons vandaag?

Carin Hereijgers

Haar woorden 'de zachte krachten zullen zeker winnen in 't eind' klinken ook vandaag binnen onder meer GroenLinks. Ze verwoordde wereldwijde solidariteit. Is de slogan 'Knoken voor wat kwetsbaar is' uit 2003 hiervan misschien een echo? Een aantal jonge kunstenaars van 'Feest der Poëzie' gaat met een voorstelling op tournee door Nederland. Ze brengen het werk van Roland Holst tot leven met voordrachten, muziek en een lijn naar de actualiteit. Het biedt zicht op revolutionair elan, grote idealen, politieke strijd en de vertwijfeling die daarmee gepaard gaat. Ook komt het verband tussen kunst en politiek aan bod. Zonder verbeelding geen toekomst.

Opgezwollen taalgebruik

Roland Holst komt uit een vorig tijdperk. In de heruitgave en de voorstelling proef je de actualiteit naast een knipoog naar de geschiedenis. De spoorwegstaking komt tot leven. De kostuums zorgen voor nostalgie. Maar haar ideeën kunnen nog steeds inspireren.

Roland Holst was zelf geen feministe, maar met haar weinig geschoolde achtergrond is ze wel een van de eerste belangrijke politieke actieve vrouwen geweest. Ze was bevriend met de Duitse leiders Karl Kautsky en Rosa Luxemburg. Ze kende Lenin en Trotski en de schrijver Gorki, van wie zij als een van de eersten de berichten doorgaf dat de revolutie zeker niet alleen maar succesvol was. Dat maakte

haar tot een gedreven en bijzondere vrouw. Ze doet me denken aan revolutionaire vrouwen die vandaag buiten de lijntjes kleuren zoals Greta Thunberg en Alexandra Ocasio-Cortez. Roland Holst werd 'de grootste dichteres' genoemd omdat ze in brede lagen van de bevolking gelezen werd en erin slaagde arbeiders te inspireren, bijvoorbeeld met haar vertaling van 'De Internationale'. De afgelopen tientallen jaren werd vaak gedacht dat mensen geen grote woorden en grote verhalen meer willen horen. Opgezwollen taalgebruik werkt averechts en komt autoritair over. Maar we zien nu hoeveel gewone mensen zich aangetrokken voelen tot grote woorden en verhalen van een partij als Forum voor Democratie. Ook GroenLinks heeft haar spectaculaire zetelgroei deels te danken aan het feit dat de partijleider niet over punten en komma's spreekt, maar over empathie en solidariteit. Een visie waar mensen blijkbaar inspiratie uit halen en die het politiek bewustzijn vergroten, naar rechts of naar links. Roland Holst was er een meester in om mensen naar links mee te nemen.

Revolutie

Ze was de auteur van een van de eerste lijvige analyses van de Nederlandse economie 'Kapitaal en arbeid in Nederland'. Ze had oog voor de benarde situatie van arbeiders en gaf hen een stem. Ze had als burgervrouw kunnen blijven borduren, piano spelen en thee drinken, maar ze reisde door het hele land om arbeiders te inspireren en leidde menige staking.

Ze was rijk, maar grote delen van haar geld stopte ze in de oprichting van de SDAP. Belangrijk, want uit de achterban viel toen nog weinig contributie te halen. Ze slaagde erin om het gesprek in de politiek over fundamentele veranderingen voor grote delen van de bevolking te krijgen. Maar de strijd voor de achturige werkdag en andere voorwaarden was

gen met de tijd en solidair zijn met armen? Daarbij is het besef nodig dat de sociale kwestie meer dan ooit een wereldwijd vraagstuk is geworden. Wat kunnen we nog meer van Roland Holst leren? Ze leefde sober en daarover wordt vaak wat meesmuilend gedaan. Waarom zo karig leven als je toch genoeg geld hebt en nergens op hoeft te letten? Voor een deel was ze

Indonesië. Bedlegerig en oud, had ze in Amsterdam nog een spandoek uit haar kamerraam hangen.

Nieuw elan

De kunst van Roland Holst en haar vrienden was zeer geëngageerd. De gebrandschilderde ramen van Rik Roland Rolst versierden vakbondsbouwen. De theaterstukken gingen

'Ze had kunnen blijven borduren en theedrinken, maar reisde door het hele land om arbeiders te inspireren'

niet zomaar gewonnen. In die tijd werden demonstraties nog beschoten en bijna was ze net als haar vriendin Rosa Luxemburg daarbij gedood. Hopelijk knopen we met elkaar goed in de oren dat afwachten tot een revolutie begint, zware gevolgen kan hebben.

We hebben lessen geleerd, maar ook nu hebben mensen 0-uren contracten. Ze worden geen dagloners genoemd, maar zijn ze het wel. Mensen met een vaste baan worden plotseling ontslagen; de kosten van het basislevensonderhoud zijn erg hoog en de instituties weten steeds minder een gevoel van zekerheid te organiseren.

Sociale kwestie

Ligt een nieuwe revolutie op de loer? Mensen als Rob de Wijk, bekend om zijn internationale veiligheidsanalyses, denken van wel. Laten we hopen dat we dat tij kunnen keren zonder bloedvergieten. Laten we beseffen dat er ook nu mensen in armoede leven. Laten we de gedachte van 'rechtvaardigheid' nieuw leven inblazen. Het is net zo hard nodig als toen. En ook nu zijn daar radicale denkstappen bij nodig. Toen ging het om het ondenkbare kiesrecht voor iedereen en het recht op staken. Nu zou dat bijvoorbeeld een basisinkomen kunnen zijn. Wordt het revolutie of wordt het meebewe-

echt te streng voor zichzelf en haar omgeving, maar het idee om niet meer te nemen dan nodig is en daar genoeg in te scheppen wordt nu bijvoorbeeld ook gepropageerd door de veganistische beweging. Had-den we de in de twintigste eeuw wat soberder geleefd, dan had de wereld er nu anders uitgezien.

Roland Holst voegde zich niet altijd aan de parlementaire lijn van haar partij. De commissie Remkes trekt nu als een van de conclusies over de huidige democratie dat conformeren aan partijdiscipline het politieke denken uiteindelijk geen goed doet. Roland Holst was steeds de buitenboordmotor van de bewegingen waarin ze actief was. Ze vormde de redactie van de partijbladen, ging voor de partij op reis en leidde acties. Toch heeft ze meermaals meegemaakt dat ze uit de partij is gezet met vele splitsingen tot gevolg, die eigenlijk pas weer bij elkaar zijn gekomen met het ontstaan van GroenLinks.

Is het belangrijk dat partijleden van de zijlijn kritisch zijn op parlementariërs? Roland Holst waarschuwde de parlementaire SDAP-ers dat ze de Eerste Wereldoorlog in gerommeld werden; ze schreef pamfletten in de jaren dertig over hoe haar vrienden in Duitsland geen leven meer hadden; ze stond pal voor een onafhankelijk

over maatschappelijke visioenen. In deze tijd zou kunst daarvan iets meer mogen laten zien. Is er nieuw elan te vinden in de kunst van deze tijd? We kunnen het zien in de voorstellingen van Feest der Poëzie. Zie:

<http://feestderpoezie.nl/#voorstellingen>.

